

'HET ZIJN OOK MAAR MENSEN'

door Hans Kuitert

AMSTERDAM, dinsdag

Het spoort niet met het gangbare imago van het volk van de dalai lama, als een vreedzame demonstratie van boeddhistische monniken en nonnen uitmondt in stenen gooien en deuren van winkels intrappen. De Nederlandse Tibet-kenner Myra de Rooy is daarover echter niet verbaasd.

„Als je de persoonlijke verhalen kent, begrijp je waarom ze dat doen. Er zijn mensen die jarenlang hebben vastgezet, gemarteld zijn. Als de Chinezen bij een betoging hard terugslaan, ontploft zo'n kruitvat. Tibetanen worden in het Westen te veel opgehield. Het zijn ook maar mensen.”

• Tibet-kenner Myra de Rooy is niet verbaasd over de geweldsuitbarsting onder met name de jonge Tibetanen. FOTO: JAN STAPPENBELD

De Rooy is sinds 1986 regelmatig in Tibet geweest. Aan de hand van het relaas van acht voormalige politieke Tibetaanse gevangenen schreef zij een indringend portret over het lot van de Tibetanen, het vorig jaar bij uitgeverij Asoka verschenen 'Het Windpaardhuis'.

Terwijl oudere Tibetanen zich nog vastklampen aan het principe van geweldloze weerbaarheid, zoeken jongeren andere wegen. „Zij voelen zich gefrustreerd.

Al sinds China Tibet bezette in 1950 is alles vreedzaam gegaan. Maar er is nog steeds niets gebeurd. Als in het Midden-Oosten met stenen wordt gegooid, komt dat wel overal op tv. Dat hebben ze inmiddels wel begrepen. Aan de andere kant druppelt er nu meer naar buiten dan vroeger. En ze hebben ook mobieltjes om te communiceren.”

Dialogoog

Niet dat een dergelijke 'bijstelling' van de traditionele lijn veel zal uitmaken voor de toekomst van Tibet, verwacht Myra de Rooy. „Ik denk dat veel Tibetanen uitgaan van de realiteit dat ze moeten samenwerken met China. Er wonen nu zeven miljoen Han-Chine-

zen naast zes miljoen Tibetanen. Je kunt al die Chinezen niet even op de trein zetten. De Olympische Spelen zijn juist een gouden kans voor een zinvolle dialoog.”

China heeft Tibet 'uitgekleed', door de oostelijke provincies Ando en Khan te annexeren in Chinese provincies en door een gigantische migratie van Han-Chinezen naar het 'dak van de wereld'. Sinds Tibet via een spoorlijn is verbonden met China, is die migratie explosief toegenomen. „Het oude Tibetaanse stadshart van Lhasa heb ik in de loop der jaren kleiner zien worden. De Tibetanen zijn gemarginaliseerd, zij krijgen slechter onderwijs, slechtere medische zorg.”

Dat monniken en nonnen het voortouw nemen, is voor De Rooy niet verbazingwekkend. „Ze hebben geen familie voor wie ze moeten vrezen als zij gearresteerd worden. En daarbij, de kloosters zuchten onder zoveel restricties. Maar China heeft het boeddhisme niet op de knieën gekregen.”

De schrijfster ziet een vrij Tibet niet tot de mogelijkheden behoren. Wel een Tibet waar de Tibetanen in vrijheid hun eigenheid kunnen beleven, zonder achterstelling en

• Tibetaanse activisten in ballingschap schreeuwen slogans tijdens een protestmars in het Indiaase Dharamsala waar ook hun geestelijk leider, de dalai lama, verblijft. FOTO: AFP

onderdrukking. „De gemiddelde Chinese heeft het ook niet gemakkelijk. Die enorme migratie naar Tibet kan ik wel begrijpen. Bovendien zit China met Tibet op grote rijkdommen: olie, gas en ertsen.”

Hoewel Myra de Rooy vreest dat, zeker na de Spelen, de mensenrechten weer zullen moeten wijken voor de handelsbelangen, hoopt zij toch op daadkracht nu. China staat onder druk, betoogt zij, „er moet nu een directe dialoog komen met de dalai lama zelf. En, vindt zij, de wereld moet zich ermee bemoeien. Zoals met een grote internationale conferentie waaraan China zich niet kan onttrekken. „Tibet mag niet tussen wal en schip blijven eindigen.”